
Slotopmerkingen

De ontkerstening van Nederland blijkt ingrijpende gevolgen te hebben gehad voor de weergave van godsdienst en van het allereerste begin van de kerkgeschiedenis van ons land. Het is opmerkelijk dat theologen en kerkhistorici tot dusver zo weinig aandacht hebben besteed aan deze tak van het basisonderwijs, waarin de schooljeugd op een pregnante manier wordt opgevoed met een seculiere opvatting van het fenomeen religie. Het zou interessant zijn om vanuit christelijke hoek een repliek te vernemen op de aannames van dit beeld. Zijn christenen in Nederland zélf ook overtuigd van de juistheid van de voorstelling dat de oorsprong van de kerk in ons land vooral in politieke motieven gezocht moet worden, zoals gesteld in het schoolonderwijs? En hoe staat het met de waardering van de natuurlijke religie, rond het midden van de twintigste eeuw nog zo krachtig afgewezen in bijvoorbeeld de theologie van Karl Barth? Het seculiere schoolonderwijs lijkt als vanzelfsprekend uit te gaan van de verbinding tussen een magisch wereldbeeld en de kindsheid van de mensheid. Hoe ouder een cultuur, hoe religieuzer, zo is de aanname van de meeste lesmethoden tegen het einde van de twintigste eeuw. Het merkwaardige is dat daar nauwelijks harde bewijzen voor bestaan. Het bodemarchief biedt tussen 250 en 650 AD in Nederland nauwelijks voorbeelden van pregnante vormen van religie – de bewijslast ligt bij degenen die het bestaan van zo'n religie (in de gedaante van Wodan en Thor of anderszins) verdedigen, niet bij degenen die er op valide gronden aan twijfelen. Omgekeerd lijkt er juist ná het aanbreken van de Verlichting in Nederland sprake te zijn van een opvallend sterke manifestatie van godsdienst, en dat zónder dat dit godsdienstige engagement wordt ingegeven door een magisch wereldbeeld of afgedwongen door het politieke pragmatisme van een elite. Kortom, over de hoofdlijnen van religie in de Nederlandse geschiedenis valt nog veel te zeggen – en voor de kerkgeschiedenis verdient het aanbeveling om een aangescherpt standpunt te gaan innemen over de manier waarop dit onderwerp aan de orde komt in het basisonderwijs.

Marije Mazereeuw studeert aan de Protestantse Theologische Universiteit, waar zij een masterscriptie voorbereidt over religie in Nederland aan de vooravond van de kerstening.